
ІСТОРИКО-СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ УЧАСТІ УКРАЇНСЬКИХ СПОРТСМЕНІВ В ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ 1952–1992 рр.

Юрій Павленко, Валентина Єрмолова

Анотація. *Обобщена и проанализирована историко-статистическая информация об участии украинских спортсменов в Олимпийских играх 1952–1992 гг. В ходе работы использованы методы: исторический, математической статистики, анализ и обобщение. Сопоставление показателей представительства и достижений спортсменов свидетельствует о высококонкурентной украинской системе олимпийской подготовки. Полученная информация будет способствовать сохранению исторического наследия олимпийского движения в Украине.*

Ключевые слова: *спортивные достижения, спортсмены, Олимпийские игры.*

Abstract. *Historico-statistical information concerning Ukrainian athletes participation in 1952–1992 Olympic Games has been generalized and analyzed. In the course of work there were used: historical, mathematical statistics, analysis and generalization. Comparison of the indices of athletes' representation and achievements indicates high competitiveness of Ukrainian system of the Olympic preparation. Obtained information will contribute to preservation of historical heritage of the Olympic movement in Ukraine.*

Keywords: *sports achievements, athletes, Olympic Games.*

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Олімпійські ігри є глобальним соціальним явищем, що привертає увагу багатьох людей із різних куточків світу. Кожна країна, які б не мала політичні, соціальні або економічні проблеми, намагається бути представлена на цьому головному спортивному форумі. В умовах високої конкуренції на міжнародному та національному рівнях для переважної більшості спортсменів потрапляння до складу національних команд, участь в Олімпійських іграх є важливою подією в їхній спортивній кар'єрі [2, 3].

У спеціальній літературі, присвяченій розвитку спортивного та олімпійського руху в нашій країні, переважає інформація про спортсменів, які вибороли олімпійські нагороди [1, 4]. Мало уваги приділяється загальному представництву українських спортсменів у збірних командах Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР) та Об'єднаній команді Співдружності Незалежних Держав (СНД). Хоча участь вихованців українського спорту в Олімпійських іграх 1952–1992 рр. слід розглядати як історичну спадщину олімпійського руху в Україні.

Сьогодні виникла потреба у вирішенні актуальної проблеми, яку обумовило протиріччя між важливою соціальною значущістю для нашої країни відомостей про представництво України в Олімпійських іграх 1952–1992 рр. та відсутністю повної узагальненої об'єктивної інформації про українських спортсменів у складі збірних команд СРСР та СНД.

Дослідження проведено згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури та спорту на 2015–2020 рр. за темою 1.3 «Історичні передумови та соціальні наслідки участі українських спортсменів в Олімпійських іграх» (номер держреєстрації 0116U001619).

Мета дослідження – узагальнити та проаналізувати історико-статистичну інформацію про участь українських спортсменів в Олімпійських іграх 1952–1992 рр. як вагової складової історичної спадщини олімпійського руху в Україні.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, архівних матеріалів, інформації мережі Інтернет [5–7]; узагальнення; методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Українські спортсмени у складі національних команд СРСР та СНД брали участь у 16 Олімпійських іграх – десяти Іграх Олімпіад та п'яти зимових Олімпійських іграх (табл. 1).

На Іграх XV Олімпіади, що відбулися у Гельсінкі (Фінляндія) у 1952 р., вперше брала участь збірна команда СРСР, до складу якої входили 25 українських спортсменів (22 чоловіки та три жінки), які змагались у дев'яти видах спорту. Сім представників України в особистих та командних змаганнях отримали 22 олімпійські нагороди, серед яких 10 золотих, 11 срібних та 1 бронзова. Більшість медалей було виборено у змаганнях з гімнастики спортивної, боротьби греко-римської та веслування академічного.

Таблиця 1 – Представництво спортсменів України у збірній команді СРСР та СНД на Олімпійських іграх 1952–1992 рр.

Місце та рік проведення	Кількість учасників	
	у збірній команді, осіб	спортсменів України, осіб (%)
Ігри Олімпіад		
Гельсінкі, 1952	295	25 (8,5)
Мельбурн, 1956	272	34 (12,5)
Рим, 1960	283	35 (12,4)
Токіо, 1964	317	35 (11,0)
Мехіко, 1968	312	52 (16,7)
Мюнхен, 1972	371	71 (19,1)
Монреаль, 1976	410	94 (22,9)
Москва, 1980	489	91 (18,6)
Сеул, 1988	481	93 (20,0)
Барселона, 1992	475	84 (17,7)
Зимові Олімпійські ігри		
Інсбрук, 1976	79	2 (2,5)
Лейк-Плесід, 1980	86	5 (5,8)
Сараєво, 1984	99	4 (4,0)
Калгарі, 1988	101	3 (3,0)
Альбервіль, 1992	129	8 (6,2)

На Іграх XVI Олімпіади у Мельбурні (Австралія) у 1956 р. представництво України у складі збірної команди Радянського Союзу збільшилося до 34 спортсменів (28 чоловіків та шість жінок). Українські спортсмени брали участь у змаганнях із 13 видів спорту. Найбільша їх кількість була представлена у складі збірної команди з легкої атлетики – 10 осіб. За підсумками особистих та командних змагань 15 українських спортсменів отримали олімпійські медалі, загальна кількість яких становила 29 нагород: 14 золотих, 4 срібні та 11 бронзових. Медалі було завойовано у змаганнях з восьми видів спорту: гімнастики спортивної, веслування академічного, легкої атлетики, боротьби вільної, важкої атлетики, фехтування, стрільби кульової, сучасного п'ятиборства. Українська гімнастична школа показала свою явну перевагу над усіма учасниками цього спортивного форуму.

На Іграх XVII Олімпіади, які проходили у Римі (Італія) у 1960 р., Україна у складі національної команди СРСР була представлена приблизно у тій самій кількості спортсменів, що і на попередніх Іграх. 35 українських спортсменів (28 чоловіків та сім жінок) брали участь у змаганнях із 10 видів спорту. Знов, як і у Мельбурні, більшість спортсменів (14) виступали у легкоатлетичних змаганнях. Незважаючи на участь у меншій кількості видів спорту, порівняно з Іграми 1956 р., спортсмени України завоювали більшу кількість олімпійських медалей. У підсумку 16 спортсменів вибороли 33 олімпійські медалі, серед яких 16 золотих, 11 срібних та 6 бронзових. Нагороди було завойовано у п'яти видах спорту, серед яких у

змаганнях з гімнастики спортивної було здобуто їх найбільшу кількість.

Ігри XVIII Олімпіади 1964 р. відбулися у Токіо (Японія). До складу збірної команди СРСР, яка налічувала 319 атлетів, входили 35 представників українського спорту (28 чоловіків, сім жінок), які брали участь у змаганнях з 11 видів спорту. За результатами змагань 20 українських спортсменів стали чемпіонами та призерами, загальний здобуток яких становив 33 медалі, серед них золотих – 14, срібних – 12, бронзових – 7. Медалі були завойовані у всіх видах спорту, в яких були представники України, крім велосипедного спорту та стрільби кульової.

На Іграх XIX Олімпіади 1968 р., які відбулися у Мехіко (Мексика), у складі збірної команди СРСР український спорт представляли 52 спортсмени (46 чоловіків та шість жінок). Вони змагалися за нагороди у 15 видах спорту. Змагання проходили на висоті 2240 м над рівнем моря, що для більшості учасників посилювало фізичні навантаження. У результаті українськими спортсменами було отримано нагороди у всіх цих видах спорту, крім стрільби кульової та велосипедного спорту. Олімпійськими чемпіонами та призерами стали 30 спортсменів, які вибороли 33 медалі (12 золотих, 12 срібних, 9 бронзових) в індивідуальних і командних видах змагань.

Ігри XX Олімпіади 1972 р. проходили у Мюнхені (Федеративна Республіка Німеччини). До складу національної команди Радянського Союзу входив 71 представник (62 чоловіки та дев'ять жінок) України. Вони виступали у змаганнях з 18 видів спорту. Чемпіонами та призерами стали 37 українських спортсменів, які до загальної скарбниці внесли 41 олімпійську нагороду: 20 золотих, 8 срібних і 13 бронзових медалей в особистих і командних змаганнях.

У Монреалі (Канада) у 1976 р. пройшли Ігри XXI Олімпіади. Представництво України у складі збірної команди Радянського Союзу збільшилося до 94 спортсменів (61 чоловік та 33 жінки). Це була найбільша кількість представників українського спорту на Олімпійських іграх за час існування СРСР. Українські спортсмени брали участь у змаганнях із 21 виду спорту. За підсумками 65 українських спортсменів отримали олімпійські медалі, загальна кількість яких становила 70 нагород: 28 золотих, 21 срібна та 21 бронзова медаль в особистих і командних змаганнях. Медалі було завойовано у змаганнях майже з усіх видів спорту, виняток – стрибки у воду, фехтування та водне поло.

На Іграх XXII Олімпіади 1980 р., які відбулися у Москві (СРСР), український спорт представляли 91 спортсмен (62 чоловіки та 29 жінок), які входили до складу збірної команди Радянсько-

го Союзу. Вони змагались за нагороди у 21 виді спорту. Ними було здобуто нагороди у всіх цих видах спорту, крім стрільби кульової та стрибків у воду. Олімпійськими чемпіонами та призерами стали 70 спортсменів, які вибороли 78 медалей (41 золоту, 12 срібних, 18 бронзових) в особистих і командних змаганнях.

Після восьмирічної паузи, обумовленої бойкотом Ігор XXIII Олімпіади у Лос-Анджелесі (США), національна команда Радянського Союзу виступила на Іграх XXIV Олімпіади 1988 р. у Сеулі (Південна Корея). Україну представляли 93 спортсмени (47 чоловіків та 46 жінок), вони виступали у змаганнях із 21 виду спорту, як і на попередніх Іграх, зробили вагомий внесок у перемогу команди СРСР. Олімпійськими чемпіонами та призерами стали 59 представників України, завойовавши 63 медалі, серед яких 21 золота, 17 срібних та 25 бронзових.

Ігри XXV Олімпіади відбулися у Барселоні (Іспанія) у 1992 р. У зв'язку з розпадом СРСР Міжнародний олімпійський комітет прийняв рішення про те, що на Іграх виступатиме Об'єднана команда Співдружності Незалежних Держав під олімпійським прапором. У складі команди СНД виступали 84 українські спортсмени (51 чоловік та 33 жінки), які взяли участь у змаганнях із 21 виду спорту. Олімпійськими чемпіонами та призерами стали 31 представник України. До загальної скарбнички вони внесли 17 золотих, 14 срібних та 9 бронзових нагород в індивідуальних і командних видах програм.

У XII зимових Олімпійських іграх українські спортсмени вперше брали участь у 1976 р. в Інсбруку (Австрія). У складі національної команди Радянського Союзу були два представники України: І. Бяков, який у змаганнях з біатлону завойовав золоту медаль, та Т. Шелехова, яка виступала у змаганнях зі швидкісного бігу на ковзанах.

На XIII зимових Олімпійських іграх, які відбулися у Лейк-Плесіді (США) у 1980 р., представництво України у складі збірної команди СРСР збільшилося до п'яти спортсменів (два чоловіки та три жінки), які виступали у змаганнях зі швидкісного бігу на ковзанах, та, на жаль, вони не завойовували жодної олімпійської нагороди.

У Сараєво (Соціалістична Федеративна Республіка Югославія) у 1984 р. проходили XIV зимові Олімпійські ігри. Від України до складу збірної команди Радянського Союзу потрапили чотири спортсмени (три чоловіки та одна жінка), які виступали у змаганнях із лижних гонок, стрибків із трампліна, лижного двоборства, швидкісного бігу на ковзанах. О. Батюк завойовав срібну медаль у змаганнях з лижних гонок.

На XV зимових Олімпійських іграх 1988 р. у Калгарі (Канада) виступали три спортсмени Украї-

ни у змаганнях із фігурного катання на ковзанах, швидкісного бігу на ковзанах та лижних гонок. В. Петренко виборов бронзову медаль у змаганнях із фігурного катання.

У Альбервілі (Франція) у 1992 р. пройшли XVI зимові Олімпійські ігри, на яких спортсмени України виступали у складі Об'єднаної команди СНД. Вісім українських спортсменів (п'ять чоловіків та три жінки) взяли участь у змаганнях із шести видів спорту. Два представники України стали олімпійськими чемпіонами: В. Петренко у змаганнях з одиночного фігурного катання на ковзанах та О. Житник у складі хокейної команди.

У результаті проведеного аналізу та узагальнення офіційної статистичної інформації визначено, що в Олімпійських іграх 1952–1992 рр. у національних командах СРСР та СНД виступали 495 українських спортсменів, з яких 345 (69,7 %) чоловіків та 150 (30,3 %) жінок (табл. 2). Частка України у загальній кількості спортсменів збірних команд становила 15,2 % (серед чоловіків – 14,2%, серед жінок – 18,3 %).

В Іграх Олімпіад взяли участь 476 спортсменів України, серед них 333 (69,9 %) чоловіки та 143 (30,1 %) жінки (див. табл. 2). Частка України у загальній кількості спортсменів збірних команд СРСР та СНД на Іграх Олімпіад становила 17,7 %, серед чоловіків – 16,4 %, серед жінок – 21,2 %. Частка представництва України в окремих Іграх Олімпіад коливалася від 8,5 % (Гельсінкі, 1952 р.) до 22,9 % (Монреаль, 1976 р.) (див. табл. 1). У зимових Олімпійських іграх брали участь 19 спортсменів України, серед них 12 (63,2 %) чоловіків та 7 (36,8 %) жінок (табл. 2). Частка України у загальній кількості спортсменів збірних команд СРСР та СНД на зимових Олімпійських іграх становила 3,4 %, серед чоловіків – 2,7 %, серед жінок – 5,4 %. Частка представництва України в окремих зимових Олімпійських іграх знаходилась у межах – 2,5 % (Інсбрук, 1976 р.) – 6,2 % (Альбервіль, 1992 р.) (див. табл. 2).

Україна була представлена у змаганнях із 36 олімпійських видів спорту, що становило 81,9 % усіх видів спорту, котрі входили до програми Олімпійських ігор того часу. Українські спортсмени виступали у змаганнях із 26 (81,1 %) літніх олімпійських видів спорту. Найбільша їх кількість була представлена у збірній команді з легкої атлетики – 127 атлетів, серед них 92 (72,4 %) чоловіки та 35 (27,6 %) жінок. Вони також змагалися у 10 (83,3 %) зимових олімпійських видах спорту. Найбільша кількість спортсменів була представлена у збірній команді зі швидкісного бігу на ковзанах – вісім осіб.

Олімпійські нагороди вибороли 282 спортсмени України, серед яких 194 (68,8 %) чоловіки та 88 жінок (31,2 %). Частка українських олім-

Таблиця 2 – Представництво спортсменів України у збірних командах СРСР та СНД з видів спорту на Олімпійських іграх 1952–1992 рр.

Вид спорту	Кількість учасників Ігор / кількість олімпійських чемпіонів та призерів (%)		
	чоловіків	жінок	разом
<i>Літні види спорту</i>			
Баскетбол	9/9 (100)	4/4 (100)	13/13 (100)
Бокс	8/4 (50)	–	8/4 (50)
Боротьба вільна	13/7 (54)	–	13/7 (54)
Боротьба греко-римська	7/6 (86)	–	7/6 (86)
Важка атлетика	9/7 (78)	–	9/7 (78)
Велосипедний спорт	17/6 (35)	2/0 (0)	19/6 (32)
Веслування академічне	26/15 (58)	26/18 (69)	52/33 (63)
Веслування на байдарках і каное	21/16 (76)	2/2 (100)	23/18 (78)
Вітрильний спорт	7/3 (43)	3/1 (33)	10/4 (40)
Водне поло	6/5 (83)	–	6/5 (83)
Волейбол	16/14 (88)	7/7 (100)	23/21 (91)
Гандбол	6/6 (100)	23/23 (100)	29/29 (100)
Гімнастика спортивна	8/8 (100)	9/9 (100)	17/17 (100)
Гімнастика художня	–	2/2 (100)	2/2 (100)
Дзюдо	3/3 (100)	–	3/3 (100)
Кінний спорт	4/1 (25)	3/1 (33)	7/2 (29)
Легка атлетика	92/22 (24)	35/15 (43)	127/37 (29)
Плавання	25/14 (56)	19/5 (26)	44/19 (43)
Стрибки у воду	1/0 (0)	3/0 (0)	4/0 (0)
Стрільба з лука	3/0 (0)	3/1 (33)	6/1 (17)
Стрільба кульова	8/4 (50)	–	8/4 (50)
Стрільба стендова	3/1 (33)	–	3/1 (33)
Сучасне п'ятиборство	3/3 (100)	–	3/3 (100)
Теніс	–	1/0 (0)	1/0 (0)
Фехтування	16/14 (88)	1/0 (0)	17/14 (82)
Футбол	22/22 (100)	–	22/22 (100)
<i>Разом:</i>	<i>333/190 (57)</i>	<i>143/88 (62)</i>	<i>476/278 (58)</i>
<i>Зимові види спорту</i>			
Біатлон	1/1 (100)	–	1/1 (100)
Бобслей	1/0 (0)	–	1/0 (0)
Гірськолижний спорт	–	2/0 (0)	2/0 (0)
Лижне двоборство	1/0 (0)	–	1/0 (0)
Лижні гонки	1/1 (100)	–	1/1 (100)
Санний спорт	–	1/0 (0)	1/0 (0)
Стрибки на лижах з трампліна	1/0 (0)	–	1/0 (0)
Фігурне катання на ковзанах	2/1 (50)	–	2/1 (50)
Хокей на льоду	1/1 (100)	–	1/1 (100)
Швидкісний біг на ковзанах	4/0 (0)	4/0 (0)	8/0 (0)
<i>Разом:</i>	<i>12/4 (33)</i>	<i>7/0 (0)</i>	<i>19/4 (21)</i>
<i>Загалом:</i>	<i>345/194 (56)</i>	<i>150/88 (59)</i>	<i>495/282 (57)</i>

пійських чемпіонів та призерів становить 57 % загальної кількості представників України у збірних командах СРСР та СНД. Медалі у змаганнях Ігор Олімпіад завоювали 278 спортсменів України, серед яких 190 (68,3 %) чоловіків та 88 (31,7 %) жінок. Частка українських олімпійських чемпіонів та призерів становить 58,4 % загальної кількості представників України у збірних командах СРСР та СНД. У змаганнях зимових Олімпійських ігор олімпійські медалі вибороли чотири спортсмени

(21,1 % загальної кількості спортсменів України у складі збірних команд СРСР та СНД) (див. табл. 2).

Українські спортсмени завоювали олімпійські медалі у змаганнях з 28 видів спорту: 24 літніх та чотири зимових. Частка цих видів спорту у загальній кількості становить відповідно: загалом – 77,8 %, у літніх – 92,3 %, у зимових – 40 %.

Висновки. В Іграх Олімпіад та зимових Олімпійських іграх 1952–1992 рр. у складі національ-

них збірних команд СРСР та СНД виступали 495 українських спортсменів, їх частка у загальній кількості становила 15,2 %. Україна була представлена у змаганнях з 36 видів спорту, що охоплювало 81,9 %. Олімпійські нагороди вибороли 282 спортсмени – 57 % загальної кількості представників України у збірних командах СРСР та СНД. Українські спортсмени завоювали олімпійські медалі у змаганнях із 28 видів спорту, що становить 77,8 % загальної кількості видів, у яких вони змагалися.

Зіставлення показників представництва та досягнень українських спортсменів у національних

командах СРСР і СНД свідчить про висококонкурентну українську систему олімпійської підготовки на всесоюзному та міжнародному рівнях у другій половині ХХ ст. Отримана інформація сприятиме збереженню історичної спадщини олімпійського руху в Україні, формуванню у її громадян, особливо молодого покоління, почуття патріотизму та гордості за свою країну.

Перспективи подальших досліджень передбачають висвітлення роботи тренерів, які готували спортсменів України, котрі брали участь в Олімпійських іграх у складі збірної команди СРСР та СНД (1952–1992 рр.).

Література

1. Бубка С. Н. Олімпійське сузір'я України: Атлети / С. Н. Бубка, М. М. Булатова. – К.: Олімп. л-ра, 2010. – 165 с.
2. Булатова М. М. Олимпийские игры (1896–1972) / М. М. Булатова, С. Н. Бубка, В. Н. Платонов. – К.: Олімп. лит., 2012. – Т. 1. – 496 с.
3. Булатова М. М. Олимпийские игры (1976–2012) / М. М. Булатова, С. Н. Бубка, В. Н. Платонов. – К.: Олімп. лит., 2012. – Т. 2. – 512 с.
4. Енциклопедія Олімпійського спорту України / [за ред. В. М. Платонова]. – К.: Олімп. л-ра, 2005. – 462 с.
5. Украина на Олимпийских играх [Електронний ресурс] / Режим доступа: <http://olympiteka.ru/olymp/country/profile/ukr.html#republic>.
6. International Olympic Committee [Електронний ресурс] / Режим доступа: <http://www.olympic.org>.
7. Sports Reference / Olympic Sports: [Електронний ресурс] / Режим доступа: <http://www.sports-reference.com>.

Literature

1. *Bubka S. N.* Olympic constellation of Ukraine: Athletes / S. N. Bubka, M. M. Bulatova. – Kyiv: Olimpiyska literatura, 2010. – 165 p.
2. *Bulatova M. M.* Olympic Games (1896–1972) / M. M. Bulatova, S. N. Bubka, V. N. Platonov. – Kiev: Olimpiyskaya literatura, 2012. – Vol. 1. – 496 p.
3. *Bulatova M. M.* Olympic Games (1976–2012) / M. M. Bulatova, S. N. Bubka, V. N. Platonov. – Kiev: Olimpiyskaya literatura., 2012. – Vol. 2. – 512 p.
4. *Encyclopedia of the Olympic sport in Ukraine* / [edited by V. M. Platonov]. – Kyiv: Olimpiyska literatura, 2005. – 462 p.
5. *Ukraine at the Olympic Games* [Electronic resource] – Access mode: <http://olympiteka.ru/olymp/country/profile/ukr.html#republic>.
6. *International Olympic Committee* [Electronic resource] – Access mode: <http://www.olympic.org>.
7. *Sports Reference / Olympic Sports*: [Electronic resource] – Access mode: <http://www.sports-reference.com>.

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ
 uapavl@gmail.com
 ermolova51@bk.ru

Надійшла 16.01.2017